

โวหารวาทะเหมาเจ๋อตงกับการสืบผ่านคุณค่าแห่งคติจริยธรรม

Rhetoric and Eloquence Expressed by Mao Zedong and the Conveyance of Moralism

ว่าที่ร้อยตรี เกียรติกร กองแสง¹
Acting Sub LT. Kriangkrai Kongseng¹

Received : 27/8/2019

Revised : 30/9/2019

Accepted : 7/11/2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คติจริยธรรมในโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏจากวาทะของเหมาเจ๋อตงในหนังสือ “บันทึกถ้อยคำเหมาเจ๋อตง” (毛泽东语录) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยพบว่า โวหารภาพพจน์ที่เหมาเจ๋อตงใช้นั้นสะท้อนคติจริยธรรมถึง 21 ประการ คือ (1) คุณธรรมห้าประการของขงจื้อ (ความพอดี มีเมตตา มารยาท สงบเสงี่ยม ใจกว้าง) (2) อย่าพึ่งความข้างเดียว (3) มีสติใคร่ครวญ (4) ชัดเกลาคความคิด (5) ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว (6) การตายอย่างมีคุณค่า (7) พูดความจริงต่อมิตรอย่างจริงใจ (8) มีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กัน (9) เรียนรู้จากความล้มเหลว (ผิดเป็นครู) (10) รู้จักเป็นผู้ให้และใฝ่เรียนรู้ (11) ศึกษาให้รู้แน่แท้จริงแล้วลงมือปฏิบัติ (12) รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง (13) รู้ให้จริงรู้ให้รอบ (14) รู้จักรับฟังผู้อื่นและปรับปรุงพัฒนาตนเอง (15) อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ทะนงตนหยิ่งยโส (16) สู้กันซึ่งหน้า อย่าใช้วิธีสกปรก (17) กล้าต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง (18) เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (19) แก้ไขปัญหาที่ละเอียด (20) ขยันตั้งใจไม่ย่อท้อ และ (21) เตรียมพร้อมอยู่เสมอ

ทั้งนี้ โวหารภาพพจน์หลายประเภทที่เหมาเจ๋อตงยกมากล่าวเปรียบเทียบนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความงามในการใช้สำนวนโวหารอุปมาอุปไมย และแนวคิดในการปลูกฝังอุดมการณ์แห่งการประพฤติปฏิบัติที่มีคุณค่าอันเป็นคติจริยธรรมที่สามารถเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างดีเยี่ยม

คำสำคัญ: โวหารภาพพจน์, เหมาเจ๋อตง, คติจริยธรรม

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

^{*} Corresponding author. Tel. 085-6155218 E-mail: kriangkrai.ko@ssru.ac.th

Abstract

This paper aims to analyze moralism in figurative language contained in rhetorical speech expressed by Mao Zedong in “Quotations from Chairman Mao Tse-tung (毛泽东语录)”, which uses documentary analysis method. Figurative language used by Mao Zedong reflected 21 aspects of moralism i.e. (1) 5 virtues of confucianism (moderateness, compassion, good etiquette, modesty, and generosity) (2) not listening to one side of the story (3) being consciousness and discreet (4) training one’s mind (5) mistreatment (what goes around comes around) (6) valuable death (7) honesty toward allies (8) communication and interaction (9) learning from your mistakes (10) contributor and philomathy (11) thorough study before action (12) knowing your limits, knowing enemy and knowing yourself (13) comprehensibility (14) lending an ear and self-development (15) meekness, humbleness (16) head-on and straight confrontation (17) making a stand against wrongness (18) selflessness (19) one-by-one problem tackling (20) unwearied diligence and (21) always being prepared.

These comparative figures of speech as expressed by Mao Zedong reflects the beauty of a literary style, figurative simile and idea for instilling good conducts creating a moral value which can be applied in the way of social life very well.

Keywords: Image Eloquence, Mao Zedong (Mao Tse-tung), Moralism

ความสำคัญของปัญหา

ในการปลูกฝังและสืบทอดอุดมการณ์แห่งคติจริยธรรมนั้น เครื่องมือที่เด่นชัดที่สุด คือ ภาษา อาจเป็น ภาษาพูดที่ปลูกฝังสั่งสอนกันโดยตรง ภาษาเขียนที่บันทึกไว้เป็นคำสอนให้ศึกษาได้ภายหลัง หรือภาษากาย ที่ประพฤติปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาพูดและภาษาเขียนที่มีความสำคัญเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ภาษาเขียนและภาษาพูดล้วนกรองมาจากความคิดและถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือตัวอักษร ฉะนั้นการใช้ภาษาทั้งสองลักษณะนี้ในการถ่ายทอดอุดมการณ์แห่งคติจริยธรรม จึงมีความสำคัญไม่น้อยกว่าภาษากาย หากใช้ภาษาอย่างงดงามจะยิ่งสามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกประทับใจ มีจินตนาการตามสิ่งที่ผู้พูด พูดสื่อสารได้ สามารถก่อให้เกิดเป็นแรงผลักดันในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ถือว่าเป็นการกระทำอันเกิดมาจากภาษา ที่งดงามด้วยวรรณศิลป์ และการใช้โวหารเปรียบเทียบก็เป็นวรรณศิลป์อย่างหนึ่งที่มีความงดงาม ทำให้ผู้ฟัง เกิดจินตภาพและอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามได้ ทั้งยังเป็นโวหารที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาหรืออุดมการณ์ ของผู้ใช้ไปสู่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

ภาษาพูดและภาษาเขียนจัดเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่เราพบเห็นได้แพร่หลายในปัจจุบัน โดยเฉพาะ บันทึกถ้อยคำหรืองานเขียนของบุคคลสำคัญล้วนเป็นวรรณกรรมที่น่าศึกษา โดยเฉพาะในแง่ความงามอันเป็น วรรณศิลป์ที่ทำให้วรรณกรรมนั้นทรงคุณค่า ซึ่ง กุหลาบ มัลลิกะมาส (2525 : 7-34) กล่าวถึงองค์ประกอบของ วรรณศิลป์ไว้อย่างน่าสนใจสรุปได้ว่า วรรณศิลป์นั้นเป็นศิลปะการเรียบเรียงที่ประกอบด้วยความรู้สึกสะท้อนใจ ความนึกคิดและจินตนาการที่สวางขึ้นตลกแต่งเป็นเรื่องราว มีการแสดงออกอย่างมีศิลปะที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก และความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ได้อย่างดี มีท่วงทำนองอันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัว (Style) มีเทคนิคหรือกลวิธี

ในการถ่ายทอดซึ่งแสดงให้เห็นฝีมือการประพันธ์ของกวี และต้องมืองค์ประกอบที่เหมาะสมคือ มีจุดเด่นและ ส่วนประกอบในการเสริมสร้างจุดเด่นนั้นอย่างผสมกลมกลืน ทั้งนี้ “วรรณศิลป์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้วรรณกรรมมีคุณค่าและพลัง วรรณกรรมที่ใช้วรรณศิลป์ชั้นสูงยังทำให้อ่านได้รับผลทางอารมณ์และความรู้สึก การวิเคราะห์งานประพันธ์เพื่อค้นหาคุณค่านั้นจึงควรพิจารณาวรรณศิลป์เป็นอันดับแรก แล้วต่อมาถึงวิจารณ์ว่ามีคุณค่าหรือน่าสนใจเพียงใด โดยพิจารณาจากอารมณ์สะท้อนใจ การบรรยายโวหาร เซึ่งเปรียบเทียบ คำศัพท์ ความไพเราะ การเล่นคำ การเลือกสรรคำมาใช้ กวีโวหารและสำนวนโวหาร” (สุนทรีย ดงทิพย์, 2558 : 71-72) ฉะนั้น วรรณกรรมที่แต่งขึ้นอย่างมีวรรณศิลป์จึงเป็นวรรณกรรมที่มีท่วงทำนองการใช้ภาษาที่งดงาม ทั้งการใช้ถ้อยคำ สำนวนที่สละสลวยหรือใช้ถ้อยคำภาษาให้ขบคิด ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดจินตนาการได้อย่างลึกซึ้งนั่นเอง

วรรณกรรมที่นำเสนอภาษาเชิงวรรณศิลป์สามารถทำให้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกสะท้อนใจ เกิดความคิด จินตนาการและอารมณ์คล้อยตามได้นั้นมีอยู่มากมาย ที่ปรากฏชัด คือ ในวรรณคดี บทเพลง บทกลอน รวมไปถึง ถ้อยคำสุนทรพจน์หรือถ้อยคำปราศรัยที่อาจมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งวรรณกรรมประเภทถ้อยคำ สุนทรพจน์หรือคำปราศรัยนี้ไม่ได้ยึดหลักหรือกฎเกณฑ์ในการกล่าวหรือเขียนออกมามากนัก มีเพียงรูปแบบ หรือกรอบที่วางไว้อย่างกว้างๆ เท่านั้น ฉะนั้น วรรณกรรมประเภทนี้จึงเป็นงานที่ผู้สร้างสรรค์ต้องใช้ทักษะ และประสบการณ์อย่างยิ่งในการใช้ถ้อยคำสำนวนที่งดงามอันเป็นวรรณศิลป์ในคำกล่าวหรืองานเขียนของตนได้ ทั้งนี้ โวหารภาพพจน์ถือได้ว่าเป็นการใช้วรรณศิลป์ชั้นสูงในการใช้ภาษา เป็นการใช้ภาษาไม่ธรรมดา เป็นกลวิธีการเขียนที่มีชั้นเชิงในการเรียบเรียงถ้อยคำสำนวน ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดจินตนาการเห็นภาพในสิ่งที่ผู้พูด หรือผู้เขียนต้องการสื่อ โดย “ภาพพจน์ คือ ภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้ถ้อยคำบรรยายหรืออธิบายสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนเกิดเป็นภาพพจน์ชัดเจนน” (บุปผา บุญทิพย์, 2547 : 128) และ “เป็นวิธีใช้ภาษาที่มีความหมายไม่ตรงตาม ตัวหนังสือ การใช้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวทำให้อ่านหรือผู้ฟังเกิดจินตภาพหรืออารมณ์บางอย่างซึ่งยากแก่การบรรยาย ด้วยภาษาอย่างตรงไปตรงมา” (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2525 : 125) นอกจากนี้ การใช้ภาษาให้เกิดภาพหรือ สำนวนภาษารูปแบบหนึ่ง เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า สำนวนเปรียบเทียบ เกิดจากการเปรียบเทียบถ้อยคำด้วย วิธีการต่างๆ ให้ผิดแผกไปจากการเรียงลำดับคำหรือความหมายตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมาย พิเศษ อาจเป็นการใช้คำในความหมายที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เรียกว่า ความหมายโดยนัย หรืออาจเป็นการ ใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ โดยนำสิ่งที่ไม่เหมือนกันมาเปรียบเทียบกันด้วยวิธีต่างๆ เพื่อมุ่งให้เกิดรสของถ้อยคำ เป็นสำคัญ (ศุภรางค์ อินทรารุณ, 2545 : 98-112) ฉะนั้น โวหารภาพพจน์จึงเป็นการใช้ภาษาที่สละสลวย ทำให้อ่านหรือผู้ฟังเกิดอารมณ์ความรู้สึกสะท้อนใจหรือคล้อยตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการใช้โวหาร เพื่อมุ่งโน้มน้าวใจให้เกิดแรงผลักดัน อุดมการณ์ที่แฝงด้วยคติจริยธรรมที่มาจากถ้อยคำของผู้นำอันเป็นที่เคารพ นับถือหรือยำเกรง

วาทะหรือคำกล่าวในโอกาสต่างๆ ถือได้ว่าเป็นวรรณกรรมที่แสดงให้เห็นถึงศิลปะการใช้ภาษาที่ทำให้ ผู้ฟังหรือผู้อ่านเกิดความประทับใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวาทะหรือคำกล่าวของผู้ที่มีชื่อเสียงหรือผู้นำอันเป็น แบบอย่างในด้านต่างๆ ที่ประชาชนนิยมชมชอบ วาทะถ้อยคำหรือคำกล่าวของผู้นำสามารถแสดงให้เห็นถึง ความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาที่แสดงออกถึงแนวคิดของผู้กล่าว แสดงถึงความสามารถในการถ่ายทอด อุดมการณ์ของผู้พูดด้วยการใช้ภาษาที่งดงาม ตลอดจนสามารถจูงใจให้ผู้ฟังผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมอุดมการณ์ เดียวกับตน กล่าวได้ว่า การพูดเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่ผู้นำควรมี ซึ่ง “ความสามารถในการพูด เป็นคุณลักษณะที่ดี ประการหนึ่งของคนเป็นผู้นำ เพราะต้องใช้เพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจ เพื่อการจูงใจ ตลอดจนเพื่อการสร้าง ขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ตาม ความสามารถในการพูดจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นผลสำเร็จ” (สุเมธ แสงนิมนวล, 2552 : 19) ทั้งนี้ หากภาษาที่ผู้นำใช้มีความงามทางวรรณศิลป์ที่ก่อให้เกิด ภาพพจน์แล้ว ย่อมสามารถทำผู้ฟังหรือผู้อ่านเกิดความรู้สึกประทับใจได้

งานวิจัยนี้ มุ่งวิเคราะห์คติจริยธรรมจากโวหารเปรียบเทียบในวาทะถ้อยคำของอดีตผู้นำจีน “เหมาเจ๋อตง” ที่เคยกล่าวไว้ในโอกาสต่างๆ เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ “เหมาเจ๋อตง” (จีนกลาง 毛泽东 Mao Zedong) เป็นผู้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ดำรงตำแหน่งประธานสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อปี 2497-2502 กล่าวได้ว่าเป็นผู้นำจีนที่พลิกประวัติศาสตร์จีนสู่การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์อันเป็นรากฐานสืบมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าเหมาเจ๋อตงจะเคยทำผิดพลาดในเหตุการณ์เคลื่อนไหวปฏิวัติวัฒนธรรมที่ทำให้ประชาชนล้มตายเป็นจำนวนมาก แต่จากผลงานอันใหญ่หลวงและยาวนานที่เหมาเจ๋อตงได้สร้างให้แก่แผ่นดินและประชาชนจีนนั้น ยังคงทำให้เขาเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่และเป็นที่เคารพรักของประชาชนจีน ฉะนั้น ถ้อยคำวาทะของเหมาเจ๋อตงจึงยังส่งอิทธิพลทางความคิดของประชาชนจีนส่วนใหญ่จนถึงปัจจุบัน กล่าวได้ว่า เหมาเจ๋อตงได้ถ่ายทอดอุดมการณ์ความคิดของตนผ่านภาษาที่มีกระบวนการคิดที่มีระเบียบแบบแผน มีการใช้ถ้อยคำสำนวนที่สละสลวยด้วยโวหารอุปมาเปรียบเทียบอยู่มากมาย ทั้งนี้ นอกเหนือจากภาวะความเป็นผู้นำ ความรู้ความสามารถทางการปกครองของเขาแล้ว การใช้ภาษาที่ดีเยี่ยมสามารถชี้แนะ ชักนำ รวมถึงโน้มน้าวความคิดของประชาชนได้ และจากโวหารเปรียบเทียบที่เหมาเจ๋อตงยกมากล่าวอ้างนั้น นอกจากแสดงให้เห็นถึงความงามทางภาษาและความสามารถของผู้ใช้ภาษาแล้ว ยังค้นพบคติคุณธรรมที่แทรกอยู่ในสำนวนโวหารนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งต่อการศึกษา เพราะนอกเหนือจากการปลูกฝังอุดมการณ์ความคิดทางการเมืองการปฏิบัติที่เหมาเจ๋อตงต้องการให้เกิดขึ้นกับประชาชนจีนแล้ว ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้ยังแฝงไปด้วยคติจริยธรรมต่างๆ ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์คติจริยธรรมจากโวหารภาพพจน์ในถ้อยคำของเหมาเจ๋อตงว่า ความงามอันเป็นวรรณศิลป์ที่แทรกอยู่ในถ้อยคำที่เขาใช้นั้นแฝงคติข้อคิดและมีการใช้โวหารเปรียบเทียบอย่างไร ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาโวหารเปรียบเทียบในภาษาจีน สะท้อนให้เห็นวิธีการใช้ภาษาของผู้นำในการถ่ายทอดแนวคิดอุดมการณ์ผู้นำด้านคติจริยธรรมอันเป็นแนวทางในการทำงานและการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์คติจริยธรรมในโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏจากวาทะของเหมาเจ๋อตง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตด้านประชากร คือ การศึกษาข้อมูลจาก “บันทึกถ้อยคำเหมาเจ๋อตง” 《毛泽东语录》 ซึ่งจัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์กองทัพปลดแอกแห่งประชาชนจีน (中国人民解放军总政治部) พิมพ์ครั้งที่ 2 ปี 1966 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ วาทะ ถ้อยคำ ของเหมาเจ๋อตง ที่รวบรวมจากหนังสือดังกล่าว หลังจากนั้นศึกษาวิเคราะห์โวหารภาพพจน์และคติจริยธรรมที่ปรากฏในบันทึกถ้อยคำนั้น โดยในที่นี้จะศึกษาเฉพาะวลีและสำนวนที่เหมาเจ๋อตงยกมาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเท่านั้น โดยไม่ศึกษาลักษณะคำประพันธ์ของสุภาษิตที่มีลักษณะรูปแบบบังคับสี่ตัวอักษรจีน ยกเว้นกรณีที่มีบริบทเชื่อมโยงสัมพันธ์กันสรุปผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

สรุป อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์วาทะถ้อยคำใน “บันทึกถ้อยคำเหมาเจ๋อตง” สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ถึงการใช้โวหารภาพพจน์และคติจริยธรรมจากวาทะถ้อยคำของเหมาเจ๋อตงได้ 21 ประการ และลักษณะโวหารเปรียบเทียบ ดังนี้

1. การสะท้อนคุณค่าคติธรรม

วาทะเหมาเจ๋อตง สะท้อนคุณค่าคติธรรมในเรื่องของคุณลักษณะที่ควรมีและการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในด้านของ (1) อารมณ์จิตใจและความคิด (2) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยแยกหมวดหมู่ออกได้ ดังนี้

1.1 อารมณ์จิตใจและความคิด ให้คุณค่าคติจริยธรรมที่พึงมีในด้านของ จิตใจ อารมณ์ และความคิด แบ่งเป็น 6 ประการ คือ

- 1) ความพอดี มีเมตตา มารยาท สงบเสถียร ใจกว้าง
- 2) อย่าฟังความข้างเดียว
- 3) มีสติใคร่ครวญ
- 4) ชัดเกลาคำความคิด
- 5) ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว
- 6) การตายอย่างมีคุณค่า

1.2 พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ให้คุณค่าคติจริยธรรมในพฤติกรรมของการพูด 2 ประการ การศึกษาเรียนรู้ 5 ประการ ความอ่อนน้อมถ่อมตน 2 ประการ ความกล้าหาญ 2 ประการ และประเด็นอื่นๆ อีก 4 ประการ รวมทั้งสิ้น 15 ประการ คือ

- 1) การพูด
 - (1) พูดความจริงต่อมิตรอย่างจริงจัง
 - (2) มีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กัน
- 2) การศึกษาเรียนรู้
 - (1) เรียนรู้จากความล้มเหลว (ผิดเป็นครู)
 - (2) รู้จักเป็นผู้ให้และใฝ่เรียนรู้
 - (3) ศึกษาให้รู้แน่แท้จริงแล้วลงมือปฏิบัติ
 - (4) รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง
 - (5) รู้ให้จริงรู้ให้รอบ
- 3) ความอ่อนน้อมถ่อมตน
 - (1) รู้จักรับฟังผู้อื่นและปรับปรุงพัฒนาตนเอง
 - (2) อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ทะนงตนหยิ่งยโส
- 4) ความกล้าหาญ
 - (1) สู้กันซึ่งหน้า อย่าใช้วิธีสกปรก
 - (2) กล้าต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง
- 5) ประเด็นอื่นๆ
 - (1) เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
 - (2) แก้ไขปัญหาทีละอย่าง
 - (3) ขยันตั้งใจไม่ย่อท้อ
 - (4) เตรียมพร้อมอยู่เสมอ

จากการแบ่งหมวดหมู่ข้างต้น อธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.1 อารมณ์จิตใจและความคิด

1) ความพอดี มีเมตตา มารยาท สงบเสงี่ยม ใจกว้าง

เป็นสำนวนที่เหมาเจอตงยกมาจากคำสอนของขงจื้อผู้เป็นนักปราชญ์อันโด่งดังของจีน มากล่าวอ้าง “ความพอดี มีเมตตา มารยาท สงบเสงี่ยม ใจกว้าง” ข้อความนี้เพียงแห่งเดียวก็สามารถให้คิด ได้ถึงห้าประการ เป็นลักษณะทำที่อ่อนโยนประนีประนอม ทั้งนี้ในข้อความที่ยกมาจะสื่อเจตนาว่าการสงคราม ไม่ใช่การใช้ลักษณะทำที่ที่อ่อนโยนได้ แต่การเปรียบเทียบดังกล่าวก็ชี้ให้เห็นคติที่เป็นแนวทางที่ดีในการดำเนิน ชีวิตมากกว่าที่จะเอาไปใช้ในการสงครามหรือต่อสู้กับข้าศึกศัตรู เช่นข้อความที่ว่า

革命不是请客吃饭, 不是做文章, 不是绘画绣花, 不能那样雅致, 那样从容 不迫, 文质彬彬, 那样温良恭俭让。

(p. 11)

การปฏิวัติไม่ใช่งานเลี้ยงมีื่อค่ำ ไม่ใช่การเขียนบทความ ไม่ใช่การวาดภาพเย็บปักถักร้อย มันจึงไม่ได้มี ความประณีตงดงาม ทำที่ที่สบายนุ่มนวล มีความพอดี มีเมตตา มีมารยาท สงบเสงี่ยมและใจกว้างเช่นนั้น

2) อย่าฟังความข้างเดียว

การฟังสิ่งใดหรือต้องการหาข้อมูลใด ควรฟังจากหลายๆ ด้าน หาข้อมูลจากหลายๆ ส่วน เหมาเจอตงยกสำนวนของเว่ยเจิง ขุนนาง รัฐบาล และนักประวัติศาสตร์คนสำคัญในช่วงต้นราชวงศ์ถังคือ “ฟังความสองข้างตาจะสว่าง ฟังความข้างเดียวตาจะมีดบาด” แปลเอาความได้ว่า “ฟังรอบด้านพบความจริง ฟังด้านเดียวพบความโง่” มากล่าว หมายถึง การฟังความคิดเห็นควรฟังจากทุกฝ่ายจึงจะสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้องถนัด ถ้าหากเชื่อฟังเพียงฝ่ายเดียวจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้ นั่นคือ การฟังความจากผู้อื่น ต้องฟังจากรอบด้าน เก็บข้อมูลให้หลากหลายจึงนำมาวิเคราะห์หาข้อเท็จจริง เช่นข้อความที่ว่า

唐朝人魏征说过：“兼听则明，偏信则暗。”也懂得片面性不对。可是我们的同志看问题，往往带片面性，这样的人就往往碰钉子。

(p. 187)

เว่ยเจิงในสมัยราชวงศ์ถังเคยกล่าวว่า “ฟังความสองข้างตาจะสว่าง ฟังความข้างเดียว ตาจะมีดบาด” การรู้เพียงด้านเดียวนั้นไม่ถูกต้อง แต่ว่าสหายของเรามองปัญหา มักจะมองด้านเดียวมาตลอด คนเช่นนี้มักจะเจออุปสรรคเสมอ

หรืออีกข้อความหนึ่งที่เหมาเจอตงยกมาเปรียบเทียบเพื่อสนับสนุนประเด็นของการไม่ควร ฟังความข้างเดียวคือ แปลว่า คางคกตัวหนึ่งนั่งอยู่ในบ่อและพูดว่า “ท้องฟ้ามีบ่อน้ำหนึ่งใหญ่” หมายถึง การมองสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงบางส่วนซึ่งทำให้เห็นประเด็นต่างๆ เพียงด้านเดียว ควรมองให้ รอบด้านจึงจะเห็นประเด็นต่างๆ อย่างถนัดถ้วน ดังเช่นข้อความที่สองที่กล่าวว่า หากมันพูดว่า “ส่วนหนึ่ง ของท้องฟ้ามีบ่อน้ำหนึ่งใหญ่” ซึ่งเปรียบเทียบกับคางคกที่มองเห็นท้องฟ้าเพียงด้านเดียวจากในบ่อ สุดท้าย จึงสรุปประเด็นตามสิ่งที่ตนเห็นเพียงด้านเดียว เช่นข้อความที่ว่า

一个虾蟆坐在井里说：“天有一个井大。”这是不对的，因为天不止一个井大。如果它说：“天的某一部分有一个井大。”这是对的，因为合乎事实。

(p. 190)

คางคกตัวหนึ่งนั่งอยู่ในบ่อและพูดว่า “ท้องฟ้ามีบ่อน้ำหนึ่งใหญ่” นี่คือการไม่ถูกต้อง เพราะว่าท้องฟ้า ไม่ได้มีเพียงบ่อน้ำหนึ่งบ่อที่ใหญ่ หากมันพูดว่า “ส่วนหนึ่งของท้องฟ้ามีบ่อน้ำหนึ่งใหญ่” นี่คือการที่ถูกต้อง เพราะสอดคล้องกับความเป็นจริง

3) มีสติใคร่ครวญ

การใช้สติใคร่ครวญพิจารณาในการทำสิ่งต่างๆ จะนำมาซึ่งผลสำเร็จ ด้วยเป็นผลจากการดำเนินการที่คิดอย่างรอบคอบแล้ว ดังสำนวนที่เหมายเจอตงยกมากล่าวว่า “ใคร่ครวญสักครู่ ความคิดพลันบังเกิด” หมายความว่าลองคิดพิจารณาใคร่ครวญอยู่สักพักก็จะเกิดความคิดขึ้นมาอย่างทันทีทันใด เช่นข้อความที่ว่า

凡事应该用脑筋好好想一想。俗话说：“眉头一皱，计上心来。”就是说多想出智慧。要去掉我们党内浓厚的盲目性，必须提倡思索，学会分析事物的方法，养成分析的习惯。

(p. 192)

ไม่ว่าเรื่องใดควรใช้สมองคิดให้ดี มีคำพังเพยกล่าวไว้ว่า “ใคร่ครวญสักครู่ ความคิดพลันบังเกิด” หมายความว่า คิดมากๆ ก็เกิดปัญญา ต้องกำจัดความมืดบอดที่หนาทึบภายในพรรคฯ ของเรา ต้องยกระดับความคิด เรียนรู้วิธีการวิเคราะห์สิ่งต่างๆ สร้างความเคยชินในการวิเคราะห์

4) ชัดเกลาคำความคิด

ความคิดนั้นมิใช่ขี้มีลง คิดดีเป็นสิ่งที่ดี แต่กาลเวลานานไปความคิดของคนเราอาจจะมี ความขุ่นข้องหมองใจด้วยมีปัจจัยอื่นๆ มาทำให้ใจไขว้เขวได้ ฉะนั้นการรู้จักชัดเกลาคำความคิดอยู่เสมอ พิจารณาความคิดตนเองอยู่เสมอจึงเป็นสิ่งที่ควรทำ เหมายเจอตงยกคำกล่าวหนึ่งมาเปรียบเทียบการชัดเกลาคำความคิดว่า “บ้านเรือนควรจะปิดกวาดอยู่เสมอ ไม่ปิดกวาดก็จะสะสมฝุ่นไว้เต็ม ไบหน้าเป็นสิ่งที่ควรล้างอยู่เสมอ ไม่ล้างหน้า ก็จะมีฝุ่นเต็มหน้า” ซึ่งเป็นการนำพฤติกรรมกรรมการทำความสะอาดบ้านเรือนและไบหน้ามาเปรียบเทียบกับ การชัดเกลาคำความคิดอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้มีสิ่งที่ไม่ดีเกาะค้างหรือติดอยู่ในใจ นอกจากนี้ยังยกสำนวนมาสนับสนุน ประเด็นดังกล่าวคือ “น้ำที่ไหลอยู่เสมอจะไม่เน่า วงกบประตูที่หมุนอยู่เสมอ มอดจะไม่กิน” ซึ่งอุปมาว่า สิ่งที่มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอจะไม่มีถูกกัดกร่อนได้ง่าย (เงินทรงหลิน, 2559 : 193) เช่นข้อความที่ว่า

我们曾经说过，房子是应该经常打扫的，不打扫就会积满了灰尘；脸是应该经常洗的，不洗也就会灰尘满面。我们同志的思想，我们党的工作，也会沾染灰尘的，也应该打扫和洗涤。“流水不腐，户枢不蠹”，是说它们在不停的运动中抵抗了微生物或其他生物的侵蚀。

(p. 223-224)

พวกเราเคยกล่าวว่า บ้านเรือนควรจะปิดกวาดอยู่เสมอ ไม่ปิดกวาดก็จะสะสมฝุ่นไว้เต็ม ไบหน้าเป็นสิ่งที่ควรล้างอยู่เสมอ ไม่ล้างหน้าก็จะมีฝุ่นเต็มหน้า ความคิดของสหายเรา การทำงานของพรรคฯ เรายัน ย่อมที่จะแปดเปื้อนฝุ่นละออง ควรที่จะปิดกวาดและชำระล้าง “น้ำที่ไหลอยู่เสมอจะไม่เน่า วงกบประตูที่หมุน อยู่เสมอ มอดจะไม่กิน” กล่าวคือ ในความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องของสิ่งเหล่านี้จะต่อต้านการทำลายของ จุลินทรีย์หรือชีวภาพอื่นๆ ได้

5) ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว

อย่ามีจิตใจที่มุ่งแต่จะปองร้ายทำลายผู้อื่น เพราะความทุกข์ที่เกิดจากการกระทำนั้นอาจย้อนกลับมาหาเราได้ และอาจจะส่งผลร้ายที่รุนแรงยิ่งดังกว่าเดิม เช่นสำนวนที่เหมายเจอตงยกมาเปรียบเทียบ คือ “ขว้างก้อนหินโดนเท้าตัวเอง” ซึ่งความหมายตรงกับสำนวนไทยคือ “ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว” เช่นข้อความที่ว่า

“搬起石头打自己的脚”，这是中国人形容某些蠢人的行为的一名俗语。各国反动派也就是这样的一批蠢人。他们对于革命人民所作的种种迫害，归根结底，只能促进人民的更广泛更剧烈的革命。

(p. 69)

“ขวางกั้นหินโดนเท้าตัวเอง” นี่คือสุภาษิตสำนวนจีนหนึ่งที่อธิบายถึงพฤติกรรมของคนใน กลุ่มต่อต้านก็เป็นคนในกลุ่มหนึ่ง พวกเขาจะทำร้ายประชาชนผู้ปฏิวัติทั้งหลาย ในท้ายที่สุดก็เป็นเพียงการส่งเสริม การปฏิวัติที่รุนแรงยิ่งขึ้นและกว้างขวางยิ่งขึ้นของประชาชนเท่านั้น

6) การตายอย่างมีคุณค่า

การตายเป็นเรื่องปกติ แต่สิ่งหนึ่งที่เราควรระลึกอยู่เสมอ นั่น คือ ตายอย่างไรจึงจะมีประโยชน์ มีคุณค่า เป็นการตายอย่างมีศักดิ์ศรี เหลือแต่สิ่งดีไว้ให้คนกล่าวถึง เหมาะเจอตงยกคำพูดของซือหม่าเชียน นักบันทึกประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์ฮั่น เปรียบเทียบคุณค่าของความตายว่า “คนเราย่อมหนีความตายไม่พ้น ความตายของคนบางคนหนักเยี่ยงขุนเขาไท่ซาน ความตายของคนบางคนเบาบางดั่งขนของห่านป่า” หมายถึง ความตายที่มีคุณค่านั้นเหมือนดั่งน้ำหนักของภูเขาไท่ซานที่ยิ่งใหญ่ แต่ความตายที่ไร้ค่านั้นเหมือนกับความเบา ที่เบายิ่งกว่าขนห่านป่า เช่นข้อความที่ว่า

人总是要死的，但死的意义有不同。中国古时候有个文学家叫做司马迁的说过：“人固有一死，或重于泰山，或轻于鸿毛。”为人民利益而死，就比泰山还重；替法西斯卖力，替剥削人民和压迫人民的人去死，就比鸿毛还轻。

(p. 149)

คนเราสุดท้ายก็ต้องตาย แต่ว่าความหมายของการตายไม่เหมือนกัน ยุคสมัยจีนโบราณ มีนักวรรณคดีคนหนึ่งชื่อว่าซือหม่าเชียนเคยกล่าวไว้ว่า “คนเราย่อมหนีความตายไม่พ้น ความตายของคนบางคน หนักเยี่ยงขุนเขาไท่ซาน ความตายของคนบางคนเบาบางดั่งขนของห่านป่า” การตายเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนหนักยิ่งกว่าเขาไท่ซาน แต่การทำงานหนักเพื่อลัทธิฟาสซิสแล้วตายแทนคนที่เอารัดเอาเปรียบและ กดขี่ประชาชนนั้น เบายิ่งกว่าขนห่านป่า

1.2 พฤติกรรมที่พึงประสงค์

1) การพูด

(1) พูดความจริงต่อมิตรอย่างจริงใจ

การแสดงความจริงใจและบริสุทธิ์ใจต่อมิตรสหายด้วยการพูดความจริง ไม่ปิดบังอำพราง มีความเปิดเผยซึ่งกันและกัน ซึ่งสำนวนที่ เหมาะเจอตงยกมากล่าวว่า “คบกันไม่ปิดบัง พูดให้หมดเปลือก” ซึ่งนอกจากจะเป็นการแสดงความจริงใจแล้ว ยังทำให้เกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ต้อง เกิดการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย เช่นข้อความที่ว่า

实行两条原则：（一）知无不言，言无不尽；（二）言者无罪，闻者足戒。

(p. 139)

ดำเนินการสองหลักการที่ว่า (1) คบกันไม่ปิดบัง พูดให้หมดเปลือก (2) ผู้เสนอ ความคิดดีแม้ไม่ถูกก็ถือว่าไม่ผิด ผู้รับฟังแม้ไม่เห็นชอบก็คุ้มค่าแก่การเรียนรู้

(2) มีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กัน

การทำงานร่วมกันควรมีการสื่อสารกันให้กระจ่าง แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ดังข้อความ ที่เหมาะสมยกมาเปรียบเทียบ คือ “อยู่ใกล้ขนาดเสียงไก่เสียงหมายังได้ยิน” สื่อความหมายถึงการไม่เข้าใจ ซึ่งกันและกัน ไม่แลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลหรือหน่วยงาน เช่นข้อความที่ยกมาว่า

“互通情报”。就是说，党委各委员之间要把彼此知道的情况互相通知、互相交流。这对于取得共同的语言是很重要的。有些人不是这样做，而是象老子说的“鸡犬之声相闻，老死不相往来”，结果彼此之间就缺乏共同的语言。

(p. 96)

“การแลกเปลี่ยนข้อมูล” กล่าวคือ ระหว่างสมาชิกคณะกรรมการพรรคฯ จะต้องแจ้งและแลกเปลี่ยนข้อมูลของทั้งสองฝ่ายซึ่งกันและกัน การได้รับการประสานร่วมกันนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก บางคนไม่ใช่เช่นนี้ แต่เป็นเหมือนดังที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้ว่า “อยู่ใกล้ขนาดเสียงไก่เสียงหมาขังได้ยิน” ผลที่ได้คือระหว่างสองฝ่ายก็จะขาดการประสานร่วมกัน

2) การศึกษาเรียนรู้

(1) เรียนรู้จากความล้มเหลว (ผิดเป็นครู)

ชีวิตคนเรามีทั้งสุขสบายและพ่ายแพ้ ล้มหวังหรือความล้มเหลว แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ว่าจะอยู่กับเราตลอดไป หากเราไม่ท้อแท้ มีกำลังใจและฮึดสู้ขึ้นมาใหม่ โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ความพ่ายแพ้ ล้มเหลวนั้น ย่อมทำให้เกิดความสำเร็จและชัยชนะได้ในสักวัน เหม่าเจ๋อตงได้ยกสำนวนมาเปรียบเทียบกับเพื่อให้เห็นถึงหลักความเป็นจริงนี้ว่า “ความล้มเหลวคือมารดาของความสำเร็จ” และ “รับความเดือดร้อนจากความพ่ายแพ้ได้เรียนรู้เพิ่มหนึ่งปัญญา” ซึ่งทั้งสองสำนวนนี้สอดคล้องกับสำนวนไทยคือ “ผิดเป็นครู” เช่นข้อความที่ว่า

人们经过失败之后，也就从失败取得教训，改正自己的思想使之适合于外界的规律性，人们就能变失败为胜利，所谓“失败者成功之母”，“吃一堑长一智”，就是这个道理。

(p. 181)

.....คนเราหลังจากผ่านความพ่ายแพ้แล้ว ก็จะได้รับการเรียนรู้จากความพ่ายแพ้นั้น แก่ไขความคิดของตนเพื่อให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของโลกภายนอก คนเราจะสามารถเปลี่ยนความพ่ายแพ้เป็นชัยชนะได้ ซึ่งหลักเหตุผลนี้เรียกว่า “ความล้มเหลวคือมารดาของความสำเร็จ” และ “ปัญญาจากความพ่ายแพ้”

(2) รู้จักเป็นผู้ให้และใฝ่เรียนรู้

เมื่อมีโอกาสให้ก็ควรให้ การให้ในที่นี้คือ การให้คำแนะนำ ข้อชี้แนะ หรือความช่วยเหลือ แก่ผู้อื่นในทุกโอกาสเปรียบเสมือนเป็นครูคนหนึ่ง ขณะเดียวกันตนเองก็ควรทำตนเองเสมือนเป็นนักเรียนด้วย นั่นคือ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน รับฟังข้อชี้แนะ ความคิดเห็น รวมถึงความรู้ประสบการณ์จากผู้อื่น ประเด็นนี้เหม่าเจ๋อตงได้ยกข้อความเปรียบเทียบว่า “ทุกวันพวกเขาเป็นครูของมวลชน แต่ในทุกวันนี้ก็ยังเป็นนักเรียนของมวลชนด้วย” เช่นข้อความที่ว่า

共产党员又应成为学习的模范，他们每天都是民众的教师，但又每天都是民众的学生。

(p. 234)

สมาชิกพรรคฯ ควรจะใช้รูปแบบของการเรียน ทุกวันพวกเขาเป็นครูของมวลชน แต่ในทุกวันนี้ก็ยังเป็นนักเรียนของมวลชนด้วย

(3) ศึกษาให้รู้แน่แท้จริงแล้วลงมือปฏิบัติ

เหม่าเจ๋อตงยกหลักทฤษฎีวิวัตฤนิยมวิภาษของคาร์ล มาร์กซ์ มากกล่าว ทั้งนี้ ภัทรมน สุวพันธ์ (2556 : 82-85) อธิบายถึงทฤษฎีวิวัตฤนิยมวิภาษ กล่าวโดยสรุปคือ

ลักษณะพิเศษมูลฐานของ “*วิภาษวิธีแห่งลัทธิมาร์กซ์*” ซึ่งเป็นทัศนะที่ตรงข้ามกับ อภิปรัชญาทุกประการ คือ สรรพสิ่งสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่ได้ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว ฟุ้งพาดายกัน บังคับ กำหนดซึ่งกันและกัน โดยโลกธรรมชาติที่ดำรงอยู่จริงนั้นล้วนอยู่ในภาวะเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง เกิดใหม่และ พัฒนาอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้สรรพสิ่งเปลี่ยนแปลงและพัฒนาจากปริมาณไปสู่คุณภาพ โดยมูลเหตุแห่งการพัฒนา เปลี่ยนแปลงและดับสูญของสรรพสิ่งนั้นมาจากปัจจัยภายในที่แฝงไว้ด้วยความขัดแย้ง นอกจากนี้ ลักษณะ พิเศษมูลฐานของ “*วัตถุนิยมแห่งลัทธิมาร์กซ์*” ซึ่งเป็นทัศนะที่ตรงข้ามกับอภิปรัชญาทุกประการ คือ โลก และจักรวาลโดยธาตุแท้นั้นเป็นวัตถุ มิได้มีสิ่งๆ ที่เรียกว่า “*มโนคติสัมบูรณ์*” หรือ “*จิตวิญญาณสากล*” หรือ “*จิตสำนึกครอบงำโลก*” ซึ่ง วัตถุ โลกธรรมชาติและ การดำรงอยู่ของมัน เป็นสิ่งที่กำหนดจิตสำนึกของเรา โดยจิตสำนึกของเรามีบทบาทเป็นฝ่ายกระทำที่ย้อนกลับไปเปลี่ยนแปลงวัตถุ โลกธรรมชาติและ การดำรงอยู่ ของมันได้เช่นกัน

กล่าวคือ ทฤษฎีวัตถุนิยมวิภาษเป็นการมุ่งเน้นหาสาเหตุจากความ เป็นจริงและลงมือ พัฒนา ซึ่งข้อความที่เหมาเจอตงยกมาเปรียบเทียบคือ “*ไข่ไก่เปลี่ยนเป็นไก่ในอุณหภูมิที่เหมาะสม แต่อุณหภูมิ ไม่สามารถเปลี่ยนหินเป็นไก่ได้*” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสมเหตุสมผลบนพื้นฐานของความเป็นจริง การจะ หาความจริงได้ต้องลงมือปฏิบัติให้เห็นจริง เมื่อเห็นจริงแล้วจึงปฏิบัติตามความจริงที่พบนั้น เช่นข้อความที่ว่า

唯物辩证法认为外因是变化的条件，内因是变化的根据，外因通过内因而起作用。鸡蛋因得适当的温度而变化为鸡子，但温度不能使石头变为鸡子，因为二者的根据是不同的。

(p. 183)

ทฤษฎีวัตถุนิยมวิภาษเชื่อว่าสาเหตุภายนอกคือเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง สาเหตุ ภายในคือพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลง สาเหตุภายนอกมีผลกระทบผ่านบทบาทภายใน *ไข่ไก่เปลี่ยนเป็นไก่ ในอุณหภูมิที่เหมาะสม แต่อุณหภูมิไม่สามารถเปลี่ยนหินเป็นไก่ได้ เพราะพื้นฐานของทั้งสองนั้นแตกต่างกัน*

(4) *รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง*

การทำกิจการงานใดที่ต้องมีการต่อสู้แข่งขัน การรู้เขารู้เราเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เรา ได้รับชัยชนะและความสำเร็จ หรืออย่างน้อยหากไม่ชนะก็ยังไม่ยอมแพ้หรือได้รับความเสียหายน้อยที่สุด เหมาเจอตง ได้ยกสำนวนในพิชัยสงครามซุนจื่อ (ซุนวู) คือ “*รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง*” หมายถึง การทำศึกสงคราม หรือจะต่อสู้กับศัตรูต่างๆ เราควรรู้ข้อมูลหรือความลับของศัตรูให้มากที่สุด เพื่อเป็นประโยชน์หรือเป็นต่อ ข้อได้เปรียบในการรบหรือต่อกรกับศัตรูของเรา เช่นข้อความที่ว่า

孙子论军事说：“知彼知己，百战不殆。” 他说的是作战的双方。

(p. 187)

พิชัยสงครามซุนจื่อ (ซุนวู) กล่าวว่า “*รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง*” ที่เขากล่าว คือการที่สองฝ่ายทำสงครามกัน

(5) *รู้ให้จริงรู้ให้รอบ*

การเรียนรู้เรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ต้องให้ถูกต้องและรอบด้าน อย่างรู้เพียงครึ่งๆ กลางๆ แล้วนำไปปฏิบัติหรือถ่ายทอดต่อ เพราะสิ่งถูกๆ ผิดๆ นี้จะนำมาซึ่งความเสียหายได้ เหมาเจอตงยกสำนวน มาเปรียบเทียบว่า “*ปิดตาจับนกกระจอก*” “*คนตาบอดคลำปลา*” หมายถึง การทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหมือนเช่นคนตาบอด ขาดการวินิจฉัยวิเคราะห์พิจารณาให้ถี่ถ้วน ทำงานโดยไม่รู้ว่่าสิ่งที่ทำนั้นถูกต้องหรือไม่ ฉะนั้น หากเข้าใจในตนเองว่ารู้ไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ก็ควรที่จะเฝ้าหาข้อเท็จจริง ตั้งใจศึกษาในเรื่องนั้นๆ ให้ถ่องแท้ เช่นข้อความที่ว่า

“闭塞眼睛捉麻雀”，“瞎子摸鱼”，粗枝大叶，夸夸其谈，满足于一知半解，这种极坏的作风，这种完全违反马克思列宁主义基本精神的作风，还在我党许多同志中继续存在着。

(p. 200)

“ปิดตาจับนกกระจอก” “คนตาบอดคลำปลา” สุกเอาเผากิน คุยโว้อวด พอใจกับความรู้อะไรๆ กลางๆ รูปแบบที่เลวร้ายเช่นนี้ รูปแบบความคิดพื้นฐานที่ขัดกันอย่างสิ้นเชิงกับลัทธิมาร์กซ์-เลนิน เช่นนี้ ยังคงมีอยู่มากมายในหมู่สหหายของพวกเรา

3) ความอ่อนน้อมถ่อมตน

(1) รู้จักรับฟังผู้อื่นและปรับปรุงพัฒนาตนเอง

ควรรู้จักรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และน้อมรับเอามาแก้ไขปรับปรุงเมื่อเห็นว่าข้อคิดเห็นนั้นเป็นประโยชน์ ดังที่เหมาเจ๋อตงยกสำนวนหนึ่งมากล่าวว่า “ผู้เสนอเจตนาดี แม้มืดพลาด ไม่ว่าผิด ผู้รับฟังแม้มักบกพร่องดังที่ผู้เสนอกล่าว ก็คุ้มค่าแก่การเรียนรู้” อันหมายถึงผู้แสดงความคิดเห็นนั้น หากมีเจตนาดี แม้ว่าสิ่งที่เขาเสนอมาจะไม่ถูกต้องก็อย่าถือว่าเป็นสิ่งผิด ส่วนผู้รับฟังความคิดเห็นแม้ว่าตนจะไม่มีข้อบกพร่องดังที่ผู้เสนอได้กล่าวไปก็จงมองว่าสิ่งที่เขากล่าวมานั้นมีคุณค่าสามารถที่จะนำมาเรียนรู้หรือพัฒนาได้ เช่นข้อความที่ว่า

实行两条原则：（一）知无不言，言无不尽；（二）言者无罪，闻者足戒。

(p. 139)

ดำเนินการสองหลักการที่ว่า (1) คบกันไม่ปิดบัง พูดให้หมดเปลือก (2) ผู้เสนอเจตนาดี แม้มืดพลาด ไม่ว่าผิด ผู้รับฟังแม้มักบกพร่องดังที่ผู้เสนอกล่าว ก็คุ้มค่าแก่การเรียนรู้

หรืออีกสำนวนหนึ่งที่เหมาเจ๋อตงยกคำสอนของขงจื้อมากล่าวอ้าง ซึ่งสนับสนุนกับเนื้อหา ดังกล่าวคือ “มีข้อผิดพลาดก็แก้ไข ไม่มีก็ถือเป็นข้อเตือนใจ” หมายความว่าหากเห็นว่าตัวเรานั้นมีข้อผิดพลาด ดังเช่นที่ผู้อื่นวิพากษ์วิจารณ์ก็ให้รับคำวิพากษ์วิจารณ์นั้นมาปรับปรุงแก้ไข แต่หากไม่ใช่ดังเช่นคำวิจารณ์นั้น ก็ให้รับคำวิจารณ์นั้นมาเตือนใจตนเอง เช่นข้อความที่ว่า

“有则改之，无则加勉” 这些中国人民的有益的格言，正是抵抗各种政治灰尘和政治微生物侵蚀我们同志的思想和我们党的肌体的唯一有效的方法。

(p. 224)

“มีข้อผิดพลาดก็แก้ไข ไม่มีก็ถือเป็นข้อเตือนใจ” คำขวัญที่มีประโยชน์ของประชาชนจีนเหล่านี้ คือวิธีการที่มีประสิทธิภาพหนึ่งเดียวของโครงสร้างพรรคเราในการต่อต้านฝุ่นละอองและจุลินทรีย์ทางการเมืองทุกประเภทที่กัดกร่อนความคิดของสหหายเรา

(2) อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ทะนงตนหยิ่งโง

สอดคล้องเชื่อมโยงกับประเด็นข้างต้นในเรื่องของการยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และรู้จักนำข้อคิดเห็นนั้นมาแก้ไขปรับปรุงตนเองในข้างต้น นั่นคือ การรู้จักเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ทะนงตนว่าเก่งหรือรู้มากกว่าผู้อื่น รวมไปถึงการแสดงกิริยาท่าทางหยิ่งโง่ถูกผู้อื่น ข้อความที่สนับสนุนประเด็นดังกล่าวคือ “ยกหางลอยเด่นขึ้นบนฟ้า” หมายถึงคนที่มีความหยิ่งทะนงตนว่าเก่ง ว่าเป็นเลิศ และโอ้อวดให้ผู้อื่นได้เห็น ไกลเคียงกับสำนวนไทยที่ว่า “ยกหางตัวเอง” เช่นข้อความที่ว่า

还有一些人很骄傲，读了几句书，自以为了不起，尾巴翘到天上去了，可是一遇风浪，他们的立场，比起工人和大多数劳动农民来，就显得大不相同。

(p. 269-270)

ยังมีคนจำนวนหนึ่งหยิ่งทะนงตนมาก อ่านหนังสือเพียงไม่กี่ประโยค ก็คิดว่าตนนั้นเก่งเลิศเลอศ
ยกหางลอยเด่นขึ้นบนฟ้า แต่ว่าเมื่อเจอกับคลื่นลม จุดยืนของพวกเขาเมื่อเทียบกับคนงานและชาวนาที่ใช้
แรงงานส่วนมากแล้วก็แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

หรืออีกข้อความที่เหมาเจอตงยกมากล่าว ซึ่งมีเนื้อหาสนับสนุนต่อประเด็นของการหยิ่งทะนงตน
คือ “เจ้านายที่นั่งอยู่บนหัวประชาชน” เปรียบเทียบกับคนที่ถือว่าตนสูงศักดิ์ดีเลิศหรือประเสริฐกว่าผู้อื่น วางตน
อยู่เหนือคนอื่นโดยไม่เข้าไปคลุกคลีหรือให้ความช่วยเหลืออันใด เป็นกิริยาที่ไม่ควรทำ เช่นข้อความที่ว่า

我们党和国家的干部是普通劳动者，而不是骑在人民头上的老爷。

(p. 244)

การทำงานของประเทศและพรรคฯ ของเราคือผู้ใช้แรงงานธรรมดา ไม่ใช่เจ้านายที่นั่งอยู่บน
หัวคน

4) ความกล้าหาญ

(1) สู้กันซึ่งหน้า อย่าใช้วิธีสกปรก

การแข่งขันใดๆ ก็แล้วแต่ ควรใช้วิธีที่บริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่ใช่เล่นเหลี่ยมอันน่ารังเกียจ
ในการแข่งขันหรือโจมตีผู้อื่น เหมาเจอตงยกสำนวนที่ว่า “เปลือกหอยที่ห่อด้วยน้ำตาลเคลือบ” ซึ่งหมายถึง
การใช้วิธีการอันน่ารังเกียจและแยบยลในการทำให้คนยอมรับ ซึ่งเปรียบเทียบกับคนเลวที่กัดกร่อนเอาชนะผู้อื่น
ด้วยวิธีการใช้การจูงใจ ล้างล่อตาล่อใจมาทำลายผู้อื่น เป็นวิธีการที่ไม่ควรทำและควรระวังการถูกกระทำจาก
วิธีนี้ด้วย เช่นข้อความที่ว่า

他们在这些敌人面前不愧英雄的称号；但是经不起人们用糖衣裹着的炮弹
的攻击，他们在糖弹面前要打败仗。我们必须预防这种情况。

(p. 205)

พวกเขาที่อยู่ตรงหน้าศัตรูเหล่านี้ไม่คู่ควรกับสมญานามวีรบุรุษ แต่ไม่สามารถทน
ต่อการจู่โจมของเปลือกหอยที่ห่อหุ้มด้วยน้ำตาลเคลือบ พวกเขาจะต้องสู้พ่ายแพ้อยู่ตรงหน้าเปลือกหอยที่หุ้ม
ด้วยน้ำตาลเคลือบ พวกเราจะต้องป้องกันเหตุการณ์เช่นนี้

(2) กล้าต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง

เป็นผู้กล้าหาญ ความกล้าหาญในที่นี้คือการยืนหยัดบนความถูกต้อง ยอมทุกข์ยาก
หรือลำบากเมื่อต้องเจอความไม่ถูกต้องที่มาพร้อมกับอำนาจมืดของผู้ที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ทั้งนี้เหมาเจอตง
ได้ยกสำนวนที่มาจากคำพูดของตัวละครหญิงคนหนึ่งชื่อหวังซีเฟิงในวรรณกรรมจีนเรื่อง “ความฝันในหอแดง”
ที่ว่า “ไม่อาลัยอาวรณ์กาย กล้าหาญชาญชัยดั่งฮ่องเต้ลงจากม้า” ซึ่งนำมาเปรียบเทียบผู้ที่ต้องทำในสิ่งที่ยาก
ลำบาก แม้จะต้องตายก็ยอมทำ ทั้งนี้ ความกล้าหาญเช่นนี้เป็นสิ่งที่ดี แต่ในสังคมปัจจุบันเป็นไปได้ยากยิ่ง
ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้มีพลังอำนาจเท่าเทียมหรือยิ่งกว่าฝ่ายตรงข้าม จึงจะสามารถแสดงจุดยืนของ
ความกล้าหาญได้ ฉะนั้นความกล้าหาญในการต่อสู้กับความไม่ถูกต้องจะต้องทำไปด้วยวิธีการที่ดีและรอบคอบ
ตัวอย่างที่เหมาเจอตงยกมาเปรียบเทียบนี้คือ

“舍得一身剐，敢把皇帝拉下马”，我们在为社会主义共产主义而斗争的
时候，必须有这种大无畏的精神。

(p. 222-223)

“ไม่อาลัยอาวรณ์กาย กล้าดั่งฮ่องเต้ลงจากม้า” เมื่อพวกเขาต่อสู้เพื่อลัทธิสังคมนิยม
คอมมิวนิสต์ จะต้องมิจิตวิญญาณที่กล้าหาญเช่นนี้

5) ประเด็นอื่นๆ

(1) เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

การทำกิจการงานใดก็แล้วแต่ให้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่ตนทำงานหรือประเทศชาติ เหม่าเจอตงได้ยกสำนวนมาแสดงเพื่อให้เห็นคุณธรรมของบุคคลมาเป็นตัวอย่างให้สมาชิกพรรคฯ ได้นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติคือ “เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน” เช่นข้อความที่ว่า

白求恩同志毫不利己专门利人的精神，表现在他对工作的极端的负责任，对同志对人民的极端的热忱。每个共产党员都要学习他。

(p. 147)

จิตวิญญาณของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนของนอร์มัน เบรูน แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบสูงสุดในการทำงานของเขา ความกระตือรือร้นอย่างยิ่งยวดต่อสหายและประชาชน สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ทุกคนต้องเรียนรู้จากเขา

(2) แก้ไขปัญหาทีละอย่าง

การแก้ไขปัญหาใดๆ นั้นควรจะแก้ทีละประเด็นทีละปัญหา เพราะถ้าเร่งรีบอาจยิ่งทำให้แก้ไขไม่ตรงจุด แก้ไม่ถูกต้อง ทั้งยังลุกลามให้เกิดปัญหาใหม่ๆ ตามมา ซึ่งในที่นี้เหม่าเจอตงได้ยกพฤติกรรมดังข้อความ “โรงงานต้องสร้างไปที่ละแห่ง ชาวนาไถนาต้องไถไปที่ละผืน การกินข้าวก็เป็นเช่นนี้” ซึ่งเปรียบเปรยกับการแก้ไขปัญหาที่ต้องแก้ทีละประเด็น เช่นข้อความที่ว่า

工厂只能一个一个地盖，农民犁地只能一块一块的犁，就是吃饭也是如此。我们在战略上藐视吃饭：这顿饭我们能够吃下去。但是具体地吃，却是一口一口地吃的，你不可能把一桌酒席一口吞下去。这叫做各个解决，军事书上叫做各个击破。

(p. 73)

โรงงานต้องสร้างไปที่ละแห่ง ชาวนาไถนาต้องไถไปที่ละผืน การกินข้าวก็เป็นเช่นนี้ พวกเรากินข้าวอย่างทำหายในกลยุทธ์ ข้าวมีอนี้พวกเราสามารถกินลงไปได้ แต่รายละเอียดในการกินนั้นกลับกินได้ที่ละคำๆ ท่านไม่สามารถกินข้าวบนโต๊ะงานเลี้ยงทั้งหมดได้ในคำเดียว นี่เรียกว่าการแก้ไขปัญหาทีละเปลาะ ในตำราทหารเรียกว่าการแก้ไขปัญหาทีละเรื่อง

(3) ขยันตั้งใจไม่ย่อท้อ

ความขยันตั้งใจและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากและอุปสรรคทั้งปวงย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จ เหม่าเจอตงยกคำสำนวนที่ว่า “ในโลกนี้ไม่มีอะไรยาก หากเราตั้งใจ” มาเพื่อเป็นกำลังใจในการทำการทุกสิ่ง สำนวนนี้มีความหมายใกล้เคียงกับสำนวนไทยที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” ซึ่งเป็นหลักของความเป็นจริงสากลที่เข้าใจตรงกัน ดังตัวอย่างข้อความคือ

用得着中国一句老话：“世上无难事，只怕有心人。”入门既不难，深造也是办得到的，只要有心，只要善于学习罢了。

(p. 268)

ใช้คำกล่าวโบราณของจีนที่ว่า “ในโลกนี้ไม่มีอะไรยาก หากเราตั้งใจ” ให้เกิดประโยชน์แรกเริ่มไม่ใช่สิ่งยาก ลึกซึ้งยิ่งขึ้นก็สามารถทำได้ ขอเพียงแค่มุ่งมั่น ขอเพียงแค่มุ่งศึกษาเรียนรู้ก็พอแล้ว

(4) เตรียมพร้อมอยู่เสมอ

การเตรียมพร้อมในที่นี้ให้เตรียมพร้อมทั้งการทำงาน และเตรียมพร้อมรับมืออุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ในเรื่องของการทำงาน ข้อความที่เหม่าเจอตงยกมากล่าว คือ “ทหารและม้ามาถึง

หญ้าและเสบียงยังไม่พร้อม” หมายถึงการไม่เตรียมพร้อมในการทำงาน รอให้งานมาถึงก่อนจึงค่อยลงมือทำอย่างจวนตัว เปรียบกับทหารและม้าที่มาถึงแล้วแต่ยังไม่ได้เตรียมอาหาร เช่นข้อความที่ว่า

有些地方开干部会，事前不准备好报告和决议草案，等开会的人到了才临时凑合，好象“兵马已到，粮草未备”，这是不好的。

(p. 100)

การประชุมทำงานกันในบางแห่ง ไม่ได้มีการเตรียมรายงานและร่างมติล่วงหน้า รอจนกว่าผู้เข้าประชุมมาถึงจึงจะเริ่มลงมือแบบจวนตัว เหมือนกับ “ทหารและม้ามาถึง หญ้าและเสบียงยังไม่พร้อม” นี้เป็นสิ่งที่ไม่ดี

ส่วนการเตรียมพร้อมหรืออุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นนั้นแสดงให้เห็นว่า ควรรัฐอยู่เสมอว่าชีวิตคนเรานั้นไม่ว่าจะมีแต่ความราบรื่นหรือความสุขสมหวังตลอดไป ย่อมที่จะพบเจอกับอุปสรรคปัญหาต่างๆ บ้าง เหมือนดังหนทางที่ย่อมมีทั้งทางตรงและคดเคี้ยว ดังที่เหมาเจ๋อตงยกมาเปรียบเปรยคือ “หนทางที่คดเคี้ยว” แสดงให้เห็นว่ามีอุปสรรคมากมายรออยู่ข้างหน้าที่ต้องเตรียมพร้อมหรือรับอยู่เสมอ เช่นข้อความที่ว่า

人民斗争事业处在艰难困苦的时代，出现许多弯弯曲曲的道路。

(p. 66-68)

ในยุคของความยากลำบากในการทำสงครามของประชาชน มีหนทางคดเคี้ยวมากมาย

2. ลักษณะโวหารภาพพจน์

ลักษณะการใช้โวหารของเหมาเจ๋อตงแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาษาเชิงอุปมาอุปไมยอย่างยิ่ง โดยการยกถ้อยคำสำนวนต่างๆ ที่มีความหลากหลายของแหล่งที่มา กล่าวเพื่ออธิบายเปรียบเทียบสิ่งเขาต้องการสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจ ซึ่งถ้อยคำโวหารเหล่านี้มาจากสำนวนภาษาจีนอันมีมาแต่โบราณ คำกล่าวหรือคำสอนนักปราชญ์ในยุคสมัยอดีต ถ้อยคำหรือเนื้อหาจากวรรณกรรมจีนโบราณ ตัวอย่างจากทฤษฎีความรู้ และ คำกล่าวของเหมาเจ๋อตงเอง ทั้งนี้ ลักษณะโวหารภาพพจน์ที่เหมาเจ๋อตงยกมากล่าวอ้างหรือเปรียบเทียบนั้นแบ่งได้เป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

1. ถ้อยคำสำนวนที่มีลักษณะการสอนตรงๆ เช่น “ใคร่ครวญสักครู่ ความคิดพลันบังเกิด” หรือ “เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน” หรือ สำนวน “คบกันไม่ปิดบัง พูดให้หมดเปลือก” เป็นต้น
2. การใช้อุปมาโวหาร เช่น “คนเราย่อมหนีความตายไม่พ้น ความตายของคนบางคนหนักยิ่งขุนเขาไท่ซาน ความตายของคนบางคนเบาบางดังขนของห่านป่า”
3. การใช้อุปมาอุปไมย เช่น สำนวน “ความล้มเหลวคือมารดาของความสำเร็จ” หรือ สำนวน “น้ำที่ไหลอยู่เสมอจะไม่เน่า วงกบประตูที่หมุนอยู่เสมอ มอดจะไม่กิน” เป็นต้น
4. การใช้สัญลักษณ์ เช่น “หนทางที่คดเคี้ยวมากมาย” หมายถึง อุปสรรคปัญหาต่างๆ มากมาย หรือ “บ้านเรือนควรจะปิดกวาดอยู่เสมอ ไม่ปิดกวาดก็จะสะสมฝุ่นไว้เต็ม ไบหน่าเป็นสิ่งที่ควรล้างอยู่เสมอ ไม่ล้างหน้าก็จะมีฝุ่นเต็มหน้า” หรือ “โรงงานต้องสร้างไปที่ละแห่ง ชาวนาไถนาต้องไถไปที่ละผืน การกินข้าวก็เป็นเช่นนี้” เป็นต้น
5. การใช้บุคลาธิษฐาน หรือ บุคคลวัต เช่น “คางคกตัวหนึ่งนั่งอยู่ในบ่อและพูดว่า ท้องฟ้ามีบ่อน้ำหนึ่งใหญ่” หรือ “ยกหางลอยเด่นขึ้นบนฟ้า” เป็นต้น
6. การใช้ข้อเท็จจริง เช่น “ไข่ไก่เปลี่ยนเป็นไก่ในอุณหภูมิที่เหมาะสม แต่อุณหภูมิไม่สามารถเปลี่ยนหินเป็นไข่ได้” หรือ “ทุกวันพวกเขาเป็นครูของมวลชน แต่ในทุกวันนี้ยังเป็นนักเรียนของมวลชนด้วย” เป็นต้น

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นคุณค่าแห่งคติธรรมอันพึงมีในตัวของอารมณ์จิตใจ ความคิดและความประพฤติที่สืบผ่านจากโวหารวาทะของเหมาเจ๋อตงได้อย่างเด่นชัด จะเห็นว่าเหมาเจ๋อตงให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังจริยธรรมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นอุดมการณ์แห่งอุดมคติที่ต้องการให้ผู้ฟังซึมซับ นำไปปฏิบัติและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข สิ่งที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่ง คือ ประเด็นเนื้อหาจากการใช้โวหารภาพพจน์ที่เหมาเจ๋อตงกล่าวนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างมุ่งมั่นของเขาในฐานะพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการที่จะปฏิวัติประเทศไปสู่ระบอบที่เขาและพรรคเห็นว่าควรจะเป็น อุดมการณ์ที่ถ่ายทอดออกมามีลักษณะของการชื่นชม ส่งเสริม การสร้างกำลังใจแก่สมาชิกพรรค เน้นในเรื่องของการให้ความรู้ หลักการทำงาน หลักการครองใจประชาชน ทฤษฎีสำคัญของระบอบการทำงานของสมาชิกพรรค การอบรมสั่งสอนสมาชิกพรรคให้มีความอดทน เสียสละ กระตือรือร้นในการทำงาน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ย่อหย่อนทะนงตน ให้ประชาชนให้ความสำคัญในเรื่องของการเมือง ให้ความสำคัญกับมวลชน ทั้งนี้ “เพราะการปฏิวัติสังคมนิยมและการสร้างพรรคคอมมิวนิสต์ที่เข้มแข็งต้องได้รับการสนับสนุนจากมวลชนทุกชนชั้นในสังคมนวมถึงชนชั้นนายทุน ชาวนา กรรมกร ชนชั้นกระฎุมพี เป็นกำลังหลักและพันธมิตร ซึ่งแนวคิดนี้ทำให้เหมาเจ๋อตงประสบความสำเร็จในการปฏิวัติจีนเพราะสามารถสร้างกำลังสนับสนุนจากมวลชนส่วนใหญ่ของประเทศได้” (ศิริพร ดาบเพชร, 2560 : 261) กล่าวได้ว่า เนื้อหาเหล่านี้ เป็นคตินิยมที่สืบผ่านวาทะไปสู่มวลชน เป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับมวลชนด้วยถ้อยคำวาทะที่งดงาม “การสอดแทรกคุณธรรมที่แยบยลและลุ่มลึกในวาทะหรือวรรณกรรม นอกจากผู้อ่านจะได้ความรู้ทางภาษาและความเพลิดเพลินจากเนื้อหาแล้ว ยังซึมซับการปลูกฝังคุณธรรมให้เป็นคนดี เป็นการจรรโลงสังคมให้น่าอยู่ด้วยการถ่ายทอดแนวคิดคุณธรรมผ่านถ้อยคำสำนวน ปลูกฝังแนวคิดในการมองสังคมและการปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม” (เกรียงไกร กองเส็ง, 2561 : 374) โดยสรุปแล้ว จุดมุ่งหมายของการใช้โวหารภาพพจน์เหล่านี้ก็เพื่อต้องการปฏิรูประบอบประเทศให้เจริญก้าวหน้าตามแนวคิดของผู้นำในขณะนั้น ซึ่งโวหารภาพพจน์เหล่านี้เองที่เป็นสื่อผ่านของคตินิยมไปสู่มวลชน เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สานแนวคิดการปฏิวัติสังคมนิยมของเหมาเจ๋อตงให้สำเร็จ

นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความงามและความร่าเริงทางภาษาที่มีการใช้ถ้อยคำสำนวนมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนต้องการสื่อสารไปยังผู้ฟังโดยไม่ต้องกล่าวโดยตรงหรือขยายความให้ยืดเยื้อ มีลักษณะการใช้โวหารเปรียบเทียบหลากหลาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในภาษาจีนมีลักษณะการใช้ภาษาภาพพจน์ที่คล้ายคลึงภาษาไทยอยู่หลายประการ เช่น งานวิจัยของสิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์ (2558) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมผ่านสำนวนไทย จีน และอังกฤษ โดยเฉพาะภาษาจีนพบว่า มีการใช้ภาษาภาพพจน์แบบการใช้แนวเทียบ สัญลักษณ์ ภาวะแย้ง อุปลักษณ์ นามนัย อติพจน์ และสัมพจน์ การใช้ภาษาภาพพจน์เหล่านี้สะท้อนวัฒนธรรมด้านประสบการณ์ชีวิต การแสดงออกและลักษณะนิสัย การดำรงชีวิต คนกับการกระทำ คนกับอารมณ์ความรู้สึก คนกับคำพูด คนกับความเชื่อ ลักษณะของคน การคบคน เพื่อนฝูง มิตรสหายและเครือญาติ รวมไปถึงทัศนคติ ความคิดและความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในการวิจัยเรื่องนี้ว่า ถ้อยคำสำนวนที่เหมาเจ๋อตงยกมากล่าวนั้นล้วนสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติ ความคิดเกี่ยวกับคน การทำงาน ลักษณะนิสัย พฤติกรรม อันเป็นคตินิยมที่ควรพึงพิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำงานหรือดำเนินชีวิต

ทั้งนี้ โวหารภาพพจน์ที่เหมาเจ๋อตงยกมากล่าวมากที่สุดคือภาพพจน์แบบอุปลักษณ์และอุปมา ข้อสังเกตที่เห็นได้เด่นชัดคือเหมาเจ๋อตงมีความรู้ความสามารถในการใช้สำนวนจีนอย่างยิ่ง ถ้อยคำที่เขากล่าวนั้นได้ยกสำนวนจีนมาเปรียบเทียบมากมาย สำนวนเหล่านี้ สามารถทำให้ผู้ฟังสามารถเกิดจินตภาพและอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามได้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความสนใจทางภาษาและวรรณคดี เห็นได้จากการกล่าวปาฐกถาของเหมาเจ๋อตง ณ ที่ประชุมเหยียนอัน (Yenan) เมื่อปี 1985 (พ.ศ. 2485) ที่กล่าวถึงงานศิลปะหรือวรรณคดีคือผลิตผลจากมันสมองมนุษย์ที่สะท้อนฉายภาพชีวิตของสังคมที่แน่นอนอย่างหนึ่ง ศิลปะและ

วรรณคดีปฏิวัดคือผลิตจากมันสมองศิลปินและนักเขียนปฏิวัดที่สะท้อนฉายภาพชีวิตของประชาชน ศิลปะและวรรณคดีปฏิวัดสร้างสรรค์ตัวละครทุกประเภทบนพื้นฐานแห่งชีวิตที่เป็นอยู่จริงและช่วยประชาชนในการผลักดันประวัติศาสตร์ไปข้างหน้า (ถนอม ซากักดี, 2558 : 124-125 ; อ้างจาก จิตร ภูมิศักดิ์, 2523 : 80-81) และด้วยความสามารถทางภาษาวรรณคดีของเหมาเจ๋อตงนั่นเองที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการทำให้เขารู้จักเลือกสรรถ้อยคำสำนวนในการแสดงสุนทรพจน์หรือปาฐกถาเพื่อโน้มน้าวความคิดของประชาชนให้มีความรู้สึกร่วมได้อย่างมากมาย

สรุปได้ว่า หากพิจารณาโวหารภาพพจน์หลายแห่งที่เหมาเจ๋อตงยกขึ้นมากล่าวเปรียบเทียบนั้น ถ้อยคำสำนวนดังกล่าวสะท้อนแนวคิดการปลูกฝังอุดมการณ์การประพฤติปฏิบัติที่เป็นแนวทางดำเนินชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดีโดยไม่ต้องยึดติดกับรูปแบบแนวคิดของคอมมิวนิสต์ สลัดแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ออก พิจารณาเฉพาะเนื้อหาที่ถ่ายทอดออกมาจากโวหารภาพพจน์ จะทำให้เห็นคุณค่าอันเป็นข้อคิดหรือคติจริยธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคติจริยธรรมจากโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวาทะของผู้นำที่มีบทบาททางการเมืองอย่างสูงของจีน เช่น นายโจวเอินไหล นายเติ้งเสี่ยวผิง นายสีจิ้นผิง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงแนวคิดคติจริยธรรมและโวหารภาพพจน์ในการใช้ภาษาของอดีตผู้นำจีน
2. ควรมีการนำผลการศึกษาวิจัยในเชิงของเนื้อหาที่เป็นผลสะท้อนด้านคุณลักษณะอันดีงามไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนหรือปลูกฝังในเรื่องของคุณธรรม โดยการปลูกฝังโดยตรงหรือทางอ้อม อาจผ่านการสร้างบทเรียนจากภาษาจีนที่เป็นถ้อยคำสำนวนอันงดงามให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียนผ่านการเรียนภาษาจีน สร้างประโยชน์ได้สองทางจากการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2525). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เก๋ริ่งไกร กองเส็ง. (2561). แบบเรียนภาษาจีนชุด “Hanyu Jiaocheng” 《汉语教程》 : การสื่อสารเพื่อการขัดเกลาให้เป็นคนดีมีคุณธรรม *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 365-376.

เงินทรงหลิน. (2559). ข้อสังเกตเกี่ยวกับการแปล “พจนานุกรมไทย-จีน” พินิจพิเคราะห์ร่วมกับคุณเชียรชัย เอี่ยมวรเมธ. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 9 (1), 171-201.

ถนอม ซากักดี. (2558). การสถาปนาพื้นที่ทางศิลปะในบริบทของชุมชนเมือง กรณีศึกษาการเปลี่ยนผ่านจากโรงงานสู่พื้นที่ทางศิลปะ 798 กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐประชาชนจีน. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 16 (2), 121-138.

บุปผา บุญทิพย์. (2547). *การเขียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2525). ศิลปะการเขียนชุดพื้นฐานของการใช้ภาษา เล่ม 2. กรุงเทพฯ : วิชาการ.
- ภัทรมน สุพันธ์. (2556). วัตุนิยมประวัติศาสตร์ รากฐานทางปรัชญาและคุณูปการในการเปลี่ยนแปลงสังคม. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 2 (1), 73-97.
- ศิริพร ดาบเพชร. (2560). แนวคิดผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงของจีนในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมและสมัยปฏิรูป. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม)*, 20, 261.
- ศุภรางค์ อินทรารุณ. (2545). ภาพพจน์ในชีวิตประจำวัน. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9 (11-12), 98-112.
- สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมผ่านสำนวนไทย จีน และอังกฤษ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์.
- สุนทรี ดวงทิพย์. (2558). การศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนูมิเตอร์. *สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 21 (2), 67-81.
- สุเมธ แสงนันทวล. (2552). ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ : ส เจริญการพิมพ์.
- China Emblem PLA.svg . (1966). 中国人民解放军总政治部《毛泽东语录》第二重印, 北京: 人民出版社.
- Chinese Academy of Social Sciences, CASS. (2012). 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. 《现代汉语词典》(第 6 版), 北京: 商务印书馆.